

František Weyr: Československé právo ústavní. Ústavní vývoj československý v roce 1938. S předmlouvou Jana Filipa, editor Ondřej Horák. Praha: Wolters Kluwer 2017.

V ediční řadě „Klasická právníká díla“ dosud vydalo nakladatelství Wolters Kluwer soubor různých pojednání Hanse Kelsena *O státu, právu a demokracii* a dále *Teorii práva* Františka Weyra. Autoru posledně zmíněnému, velikánu vědy ústavního práva a zejména právní filosofie mezinárodního formátu, zůstalo nakladatelství věrné, když v čase předvánočním vyslalo ke čtenářům jeho stěžejní učebnici ústavního práva z roku 1937, doplněnou o poválečný text analyzující změny ústavního práva v dynamickém roce 1938.

Na rozdíl od předchozích děl se tak nyní přesouváme (také) do oblasti pozitivního práva. Vzhledem k Weyrovu způsobu práce však nejde jen o výklady pozitivního práva dávno neplatného. Na tuto skutečnost ostatně upozorňuje ve své impozantní, čtyřicetistránkové úvodní studii prof. Jan Filip, náš přední konstitucionalista a t. č. také soudce Ústavního soudu. Právě jeho oficiální funkce, konzumující čas, způsobila, že předmluva této záslužné publikace je po delší době prvním větším Filipovým pojednáním, s nímž se můžeme seznámit. Po mém soudu je též připomínkou faktu, že v některých případech jmenováním soudců Ústavního soudu může veřejnost jak získat, taktratit. V tomto případě pravidelný přísun promyšlených, poučených a poučných statí, opírajících se o nevšední znalost literatury všeho druhu i stáří.

J. Filip ve své předmluvě představuje F. Weyra živě, s výbornou znalostí, a nadto i s empatií – jako osobu blízkou a snad i jako vzor. Usnadňuje mu to přístup k Weyrově knihovně spolu s využitím jeho třídílných *Pamětí* a vzpomínek žáků. Nebýt však určitého společného naladění na strunu objektivního juridického poznávání, zřejmě by to nestačilo. Z předmluvy vystupuje Weyr jako člověk, brněnský patriot, aktér společenského dění, učitel, filosof a vědec, resp. zakladatel celé vědecké školy, opětovně je připomínána a vlastně i hájena jeho normativistická orientace, která je aplikována rovněž na studium a výklad platného ústavního práva. Nezastírám ovšem, že v tomto ohledu mám malou pochybnost: zdá se mi totiž, že Weyrovo pojetí toho, co ústavním právem a jak v praxi působí (např. při neodpovědnosti hlavy státu), je docela otevřené i mimoprávním vlivům typu politických poměrů, což by tak úplně normativistické nebylo. Možná ale máme každý na mysli něco jiného.

Aniž bych chtěl dílo Weyrovo jakkoliv snižovat, domnívám se, že předmlouvou – úvodní studií hodně získává. Filip rozebírá koncepci učebnice a komentuje její jednotlivé partie, včetně poukazů na to, v čem nám mohou být dosud k užítku při studiu a reflexích současného ústavního práva. Cenné však po mém soudu je, i když se uvědomíme, co vše nám už k užítku tak úplně nebude, tedy co vše se může za pár desetiletí zásadně změnit (typicky lidskoprávní dogmatika).

Otevře-li Weyrovo dílo samotné, narazíme nejdříve na část obecnou, státovědnou. V ní je podán výklad o státu, resp. o státu a právu, na nějž navazuje stručně představená nauka o státních funkcích (obdobu dnes obvyklejšího rozdělení moci) a o něco obsírněji pojatá nauka o státních formách (monarchie a republiky, jejich druhy, diktatury, jednotné a sdružené státy). Podle normativistického schématu, v němž neexistuje tripartice moci, nýbrž bipartice funkcí, je traktována organizace státu (co obnáší zákonodárství, komu přísluší, jak vypadá

právní úprava zákonodárných sborů, referendum; v rámci výkonné moci hlava státu, vláda, veřejná správa a soudnictví). Samostatná kapitola patří vyhlášení právních norem a přezkumu jejich platnosti, včetně soudnictví ústavního a správního. Tři stránky patří základním právům státních občanů. Obecná část končí nástinem dějin nauky o státním právu, který vrcholí normativní teorií jako „nezbytnou noeticko-filosofickou páteří“ dogmatického líčení státního práva.

Část druhá je právně-dogmatická, věnována je platnému ústavnímu právu Československé republiky, představenému ovšem při vědomí všemožných souvislostí zvláště historických, ale i komparativních a jiných. Úvodní kapitoly patří vzniku československého státu, jeho právnímu řádu, území, formě a symbolům. Těžiště výkladu, zhruba 130 stran, nicméně směřuje k organizaci státní moci, Národnímu shromáždění, prezidentu republiky, vládě, veřejným úřadům a soudnictví. Tady bude asi nejčastěji hledána inspirace pro řešení problémů současného ústavního práva. Inspirativní to čtení jistě je, uvědomujeme-li si nicméně současně přece jen nepodstatné rozdíly v koncepci ústavní listiny z roku 1920 a naší Ústavy např. v postavení a kompetencích hlavy státu. Poslední tři kapitoly jsou věnovány právům a povinnostem občanů, ochraně menšin a státnímu občanství.

Jak už bylo výše připomenuto, je do publikace zahrnut i článek, který představuje jakousi „nepřímou novelu“ učebnice v důsledku vývoje roku 1938 (problematika státního území, kontinuity státu, změny státní formy ve spolkový stát a změna formy vládní).

Při četbě *Československého práva ústavního* musíme mít na paměti, že jde o učebnici. A to přinejmenším ve dvojitěm ohledu: jak (také) může učebnice vypadat; jaké cíle (didaktické) sleduje. Pokud bychom chtěli do pojednávané problematiky „zabrousit“ hlouběji, sáhli bychom jistě rovněž po dalších dílech z dobové provenience, Weyrova učebnice by však pro nás byla užitečným průvodcem i při jejich studiu. Prošpikována je odkazy na ustanovení právních předpisů, které jsou nicméně komentovány se znalostí praxe. V tomto ohledu je tak zajímavá i metodologicky: nejsou v ní přítomny dnes v konstitucionalistické literatuře vcelku běžné politologické přesahy, vše potřebné je z hlediska autora uvedeno ve státovědné části, přesto výklad platného práva „nešustí papírem“. Zkrátka, důvodů, proč si publikace jako celek zaslouží neuniknout čtenářské pozornosti, je celá řádka.

Jan Kysela, Právnická fakulta UK